

Sprawozdanie

Komisji bankowej o wniosku posła Wachnianina w przedmiocie organizacyi kas pożyczkowych systemu Raiffeisena i o wniosku posła Żardeckiego w przedmiocie reformy i zasilenia gminnych kas pożyczkowych.

Wysoki Sejmie!

Na początku sesji sejmowej postawił poseł Wachnianin wniosek naglący następującej treści:

Przeznacza się kwotę 100.000 zł. w. a., płatną w 4 ratach po 25.000 zł. rocznie, do rozporządzenia Wydziału krajowego dla zorganizowania w kraju, w poszczególnych wsiach, kas pożyczkowych systemu Raiffeisena, w celu niesienia pomocy kredytowej włościanstwu galicyjskiemu.

Później postawił poseł Żardecki następujący wniosek:

Poleca się Wydziałowi krajowemu:

1. ażeby za pośrednictwem Wydziałów powiatowych starał się przeprowadzić reformę istniejących kas pożyczkowych gminnych, zwłaszcza w tym kierunku, iżby ograniczoną została wysokość udzielanych pożyczek, oraz przestrzegano spłat nie tylko procentów, lecz zarówno i wypożyczonego kapitała;
2. ażeby w sposób właściwy gminy pouczone zostały, że drogą pożyczek komunalnych, nisko oprocentowanych, w razie potrzeby będą w możności istniejące już kasy finansowo wzmocnić, a przystąpić do utworzenia nowej kasy pożyczkowej tam, gdzie dotychczas tego rodzaju instytucya nie istnieje.

Oba te wnioski, przekazane Komisji bankowej, Komisya postanowiła traktować łącznie i załatwić jednym sprawozdaniem, gdyż obydwa wnioski zmierzają do poprawy stosunków włościańskiego kredytu, za pomocą lokalnych instytucji kredytowych, mających siedzibę w gminach wiejskich, z zakresem działania na jedną tylko gminę.

Sprawa to pierwszorzędnej doniosłości dla polepszenia ekonomicznych stosunków ludu wiejskiego. Wysoki Sejm uznawał zawsze wielką ważność tej sprawy, jak świadczy szereg uchwał sejmowych o zakładaniu gminnych kas pożyczkowych, opiece nad nimi i kontroli ich działalności.

Poseł Wachnianin jednak, nie mając wiary, aby możliwem było osiągnąć rezultaty dodatnie z działalności gminnych kas pożyczkowych, proponuje rozpoczęcie energicznej akcji w celu zakładania kas systemu Raiffeisena.

Przedewszystkiem zatem przedstawia Komisyja w jak najtreściwszych wyrazach obecny stan rozwiniętej szeroko w prowincjach austriackich propagandy celem rozpozszechnienia takich kas, i osiągnięte już wyniki, — to bowiem dało posłowi Wachnianinowi pochop do postawienia wniosku.

W październiku 1897 odbył się we Wiedniu pierwszy wiec reprezentantów kas pożyczkowych systemu Raiffeisena (erster österreichischer Raiffeisentag) na którym wykazano, jak szybko postępował rozwój tych kas w ostatnich latach.

Z końcem r. 1894 według dat zebranych przez rząd, z powodu przygotowania wniosku do zmiany ustawy o stowarzyszeniach, stan towarzystw zaliczkowych w Cislitawii tak się przedstawiał:

ilość stowarzyszeń	2.342
liczba członków	777.668
kapitał obrotowy	461,000.000 zł.

w kasach systemu Raiffeisena:

ilość kas	804
liczba członków	56.138
kapitał obrotowy	13,000.000

Na wspomnianym wiecu zaś przedstawiono następujące cyfry z r. 1897:

ilość kas	1.414
liczba członków	127.000
kapitał obrotowy	17,500.000

W przeciągu zatem lat dwóch podwoiła się liczba członków, a kapitał obrotowy wzrósł o 25⁰/₁₀₀.

Nie szczędzą też reprezentacye krajów zachodnich monarchii znacznych zasiłków na zakładanie takich kas.

W dolnej Austrii daje Wydział krajowy na założenie każdej kasy 200 zł. oprócz tego dostarcza druków, udziela informacji i wykonuje kontrolę.

Dzięki tej opiece istnieje w tym kraju 400 kas z liczbą członków przeszło 30.000.

Wydział krajowy czeski dla każdej kasy przyznaje subwencję 250 zł. na koszt założenia.

Podobnie dzieje się w krajach alpejskich; nie przytaczamy jednak odnośnych cyfr, aby sprawozdania naszego szczegółami nie przeciążać.

Żądana przeto przez posła Wachnianina suma 100.000 zł. — jakkolwiek na pierwszy rzut oka zdaje się być wydatkiem zbyt wielkim, nie byłaby wcale przesadną wobec rozmiarów zadania i jego doniosłości.

Przyjmując bowiem koszt założenia 200 zł. jak w dolnej Austrii, możnaby sumą we wniosku wymienioną pokryć koszt założenia 500 kas, a przyjmując kwotę 250 zł. jak w Czechach, wystarczyłaby rzeczona suma tylko za założenie 400 kas. A gdy mamy przeszło 6.000 gmin w naszym kraju — założenie 400 lub 500 kas pożyczkowych częściowo tylko uczyniłoby zadość potrzebie uregulowania stosunków kredytowych ludu wiejskiego.

Lecz Komisyja postawiła sobie pytanie, czy istotnie kasy Raiffeisenowskie są instytucją dla naszego ludu wiejskiego ze wszech miar właściwą i odpowiednią, tak iż należałoby propagować tworzenie takich kas w całym kraju.

Na to pytanie Komisyja bankowa jednomyślnie oświadczyła się przecząco, gdyż organizacya rzeczonych kas, mianowicie zasada poręki nieograniczonej i jak najmniejszych udziałów, przy terażniejszym stanie oświaty i ekonomicznego wykształcenia włościan, nie jest dla całego kraju naszego odpowiednią.

Wiadomo, że kasy Raiffeisenowskie, przyjmując obowiązek wpłacania udziałów tylko jako ustawową konieczność, i redukując udziały ad minimum, cały niemal swój fundusz obrotowy czerpią z wkładek oszczędności.

Nie brakło też wkładek takich pierwszym kasom tego systemu, nad Renem i w części Niemczech południowych, gdzie ów ruch tak świetnie się rozwinął, a także i w austriackich prowincjach wkładki wpływają obficie.

Są przeto kasy Raiffeisenowskie właściwie lokalnymi kasami oszczędności, opartymi na nieograniczonej poręce założycieli, i prosperują one, pomimo nader szczupłych tylko funduszy własnych, dzięki ogłędnej a ścisłej administracji i dzięki punktualności i rzetelności dłużników.

Że w naszym kraju niema jeszcze warunków na zakładanie wszędzie takich kas, że warunki takie istnieją tylko w niektórych miejscowościach, przyzna zapewne każdy, kto stosunki wiejskie zna dokładnie a ocenia przedmiotowo.

Nie mamy jeszcze na wsi tyle żywiłów inteligentnych, do pracy takiej chętnych, abyśmy mogli dla każdej kasy systemu Raiffeisena, z zakresem działania na jedną wieś lub parafię, mieć zapewniony odpowiedni zarząd.

Także punktualność dłużników, ścisłość w dotrzymywaniu terminów ratałnych, pozostawia u nas jeszcze wiele do życzenia.

Stan gminnych kas pożyczkowych w bardzo wielu powiatach jest najlepszym dowodem, że zapatrywania te nie są pesymistyczne, lecz odpowiadają rzeczywistości.

Poręka nieograniczona, na której oparte są Raiffeisenowskie kasy, odstrasza musi osoby zamożniejsze od uczestnictwa w tej organizacji, — zwłaszcza że mieliśmy już w kraju przykłady smutnych bardzo następstw nieograniczonej poręki.

W takich warunkach tworzenie licznych kas, mających prawo przyjmowania wkładek oszczędności, zarządzanych przez osoby niedostatecznie uzdolnione, a przeznaczonych dla dłużników często opieszających w dopełnieniu zobowiązań — byłoby wielce ryzykownem.

Obawy te są niewątpliwie uzasadnione, jeżeli się uwzględni trudność skutecznej kontroli zewnętrznej nad takimi kasami.

Zadania tego nie mógłby podjąć się Wydział krajowy, wobec rozległości kraju i niepomiernych kosztów, jakich wymagałoby kontrolowanie kas, po całym kraju rozrzuconych.

Nałożenie zaś obowiązku kontroli na Wydziały powiatowe mogłoby nastąpić tylko za wyraźnem przyzwoleniem każdej reprezentacji powiatu, a wątpliwem jest, czy powiaty wzięłyby chętnie ten nowy ciężar na siebie.

Wszakże kontrola gminnych kas pożyczkowych w wielu powiatach nie jest wykonywana z całą potrzebną ścisłością i dokładnością, pomimo że obowiązek sprawowania tej kontroli ciąży na Wydziałach powiatowych z mocy ustawy, i pomimo, że gminy tej kontroli bezwarunkowo poddać się muszą.

Jakkolwiek przeto mamy i u nas wzorowo prowadzone kasy systemu Raiffeisena, (n. p. w Czernichowie i Gawłuczowicach) to nie możemy wcale spodziewać się, aby założenie licznych kas takich po całym kraju było już teraz na czasie i aby pomyślny rozwój takich instytucji był zapewniony.

Przy istniejących zaś gminnych kasach pożyczkowych zakładane osobno kasy Raiffeisenowskie stworzyłyby ten stan rzeczy, zdaniem komisji wcale niepożądany, że w jednej wsi byłyby dwie instytucje pożyczkowe, mające ten sam terytoryalny zakres działania i tę samą klientelę dłużników.

Zaproszony na posiedzenie komisji poseł Wachnianin, uzasadniając swój wniosek, wspominał, że byłoby pożądanem pożyczkowe kasy gminne związać a ściągnięte kapitały w kasach Raiffeisenowskich lokować.

Ta myśl jednak natrafiłaby, zdaniem komisji, na bardzo wielkie trudności, gdyby przyszło do jej urzeczywistnienia. Oddając bowiem kapitały gminne spółce prywatnej, która z mocy ustawy kontroli władz autonomicznych nie podlega, należałoby mieć wszelką pewność, że zarząd tej spółki daje rękojmię bezpieczeństwa lokacji; — ilekroć zaś ten zarząd zawiódłby oczekiwania — musiano by wdrażać odpowiednie kroki przeciw spółce, a może nawet korzystać z surowych przepisów prawnych o nieograniczonej poręce. Ztąd dla Wydziałów powiatowych, czuwających nad bezpieczeństwem lokacji funduszy gminnych, zadanie daleko trudniejsze do spełnienia od ciężącego dziś na tych Wydziałach obowiązku kontrolowania gminnych kas pożyczkowych.

Komisya bankowa przeto, mając na uwadze przedstawione tu stosunki, nie może zalecać Wys. Sejmowi do uchwalenia wniosku posła Wachnianina, zmierzającego do rozpowszechnienia w całym kraju kas Raiffeisenowskich, przy pomocy znacznego funduszu, na koszt zakładania takich kas przeznaczonego.

Komisya nie zapoznaje jednak, że lokalne towarzystwa zaliczkowe, ograniczone co do zakresu działania na jedną parafię lub gminę, mogą dla sprawy włościańskiego

kredytu znakomite oddać usługi, jeżeli miejscowe warunki sprzyjają założeniu i kierownictwu takich instytucji, mianowicie zaś jeżeli można utworzyć zarząd z osób uzdolnionych do spełnienia tego zadania.

Jest przeto, zdaniem komisji, rzeczą potrzebną zbadać dokładnie osiągnięte dotychczas rezultaty na polu akcji kredytu włościańskiego w tych krajach, gdzie kasy systemu Raiffeisena doznają poparcia i opieki władz krajowych. Szczególniej należałoby zbadać te stosunki w dolnej Austrii, gdzie ruch na tem polu jest bardzo ożywiony, tudzież w Czechach, gdzie kasy Raiffeisenowskie są oparte o powiatowe instytucje kredytowe i gdzie współdziałają powiatowe władze autonomiczne. W dolnej Austrii bowiem niema reprezentacji powiatowych, podczas gdy w Czechach cała organizacja włościańskiego kredytu, jak poniżej szczegółowo wykażemy, opiera się na powiatowych władzach autonomicznych i utworzonych pod ich kontrolą powiatowych instytucjach kredytowych.

Jest też w wszech miar wskazanem wziąć pod dokładną rozważę kwestję, czy nie należałoby oprzeć lokalne towarzystwa zaliczkowe na zasadzie poręki ograniczonej, aby osoby inteligentniejsze i zamożniejsze mogły śmiaiej przystępować do takich towarzystw.

Komisja przedkłada zatem Wys. Sejmowi stosowne wnioski co do zasięgnięcia informacji względem prac około ulepszenia stosunków włościańskiego kredytu w dolnej Austrii i Czechach, tudzież co do zastosowania poręki ograniczonej do lokalnych towarzystw zaliczkowych.

Gminne kasy pożyczkowe, których działalność już tyle razy była przedmiotem obrad i uchwał Wys. Sejmu, posiadają obecnie, jak świadczy sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności departamentu I. za rok 1897, wcale poważny, jak na nasze zwłazszcza stosunki, kapitał zakładowy.

Według rzeczzonego sprawozdania jest w kraju naszym 3427 kas gminnych z kapitałem 6,080.000 zł.

Gdy ogólna ilość gmin wynosi 6234, przeto więcej niż w połowie gmin takie kasy istnieją.

Porównując rozwój tych kas w poszczególnych powiatach widzimy ogromne różnice.

Dwa powiaty, Kraków i Biała, wcale żadnych kas gminnych pożyczkowych nie mają.

Cztery powiaty, również na zachodzie położone, mają zaledwie po parę kas, jako to:

powiat Chrzanów	gmin	84	kas	4
„ Wadowice	„	111	„	4
„ Myślenice	„	67	„	7
„ Żywiec	„	70	„	2

Są zaś powiaty, gdzie prawie w każdej gminie jest kasa pożyczkowa, a kapitał dochodzi lub nawet przewyższa sumę ćwierć miliona zł.

powiat Tarnopol	gmin	81	kas	81	z kapitałem	256.000 zł.
„ Brzesko	„	112	„	109	„	253.000 „
„ Skałat	„	62	„	61	„	244.000 „
„ Łańcut	„	108	„	84	„	215.000 „

Dalszych cyfr nie przytaczamy, gdyż są one objęte tabelarycznem zastawieniem, dołączonem do wspomnianego sprawozdania Wydziału krajowego.

Komisja bankowa jednak, nie poprzestając na tych cyfrach, wglądnęła do aktów Wydziału krajowego, aby poinformować się bliżej o działalności tych kas, tudzież o skutkach kontroli, wykonywanej przez Wydziały powiatowe.

Wskutek sprawozdania komisji gminnej z r. 1896, która skonstatowała, że dają się słyszeć skargi na zastój w pożyczkowych kasach gminnych i grozącą im utratę kapitału, rozesał Wydział krajowy okólnik z 10. kwietnia 1896. L. 11.080, żądając od Wydziałów powiatowych, aby wykazały:

1. Jak jest zorganizowany nadzór i kontrola Wydziału powiatowego nad rzeczonymi kasami?

2. Jakie jest wykonanie tej kontroli?

3. Jakie są skutki rzeczowej kontroli nad kasami pożyczkowymi?

W odpowiedzi na ten okólnik nadeszły z powiatów sprawozdania, zawierające materiały cenny, dotychczas jeszcze nie uporządkowany i drukiem nie ogłoszony.

Komisya bankowa podaje niektóre daty i wskazówki z rzeczonych sprawozdań wyjęte:

Bóbrka. W dziewięciu latach od r. 1886—1895 kapitał prawie się podwoił. Ze sumy 65.180 zł. podniósł się do 110.627 zł. — Nie wystarcza jednak na potrzeby uboższej ludności.

Czortków. Kapitał w temże dziesięcioleciu ze sumy 58.509 zł. wzrósł na 111.686 zł. Dodatkowo rezultaty lustracyi są widoczne.

Dąbrowa. W ostatnich trzech latach od r. 1891 do 1894. wzrost kapitału znaczny. Ze sumy 84.592 zł. na 100.605 zł.

W r. 1894. spłacono na rachunek kapitału	22.292 zł.
„ „ „ procentów	6.683 „

Zatem bardzo prawidłowe spłaty, a rozwój kas w tym powiecie zasługuje szczególnie na uwagę, gdyż jest tam zasobne i dobrze kierowane towarzystwo zaliczkowe od r. 1870.

Mielec. Stan kas bardzo pomyślny. Porównanie dat z ostatniego sześćdziesięciolecia wykazuje szybki rozwój

w r. 1889 kas 58 z kapitałem 63.641 zł.	
w r. 1895 „ 92 z „ 116.100 „	

Zapłacono w r. 1895 na kapitał	24.258 zł.
„ „ „ procent	6.645 „

Skalał. Przy założeniu kas wynosił kapitał zakładowy tylko	63.965 zł.
dołożono w kapitale	40.915 „
przyrost do r. 1895	139.895 „

tak, iż wzrósł ten kapitał do wymienionej poprzednio sumy przeszło 244.000 zł.

Oprócz tego gminy użyły na pokrycie własnych potrzeb budżetowych, z procentów od kapitałów w tych kasach lokowanych, przeszło 40.000 zł.

Tarnopol. W przeciągu lat 10 prawie podwoił się kapitał:

Wynosił w r. 1884	113.137 zł.
w r. 1894	207.914 „

Te przykłady dodatniej działalności są tak wymowne, że niepotrzeba dalszych dowodów, aby nabrać przekonania o skuteczności systematycznej a wytrwałej pracy na tem polu.

Wprawdzie sprawozdania Wydziałów powiatowych zawierają z wielu powiatów ujemne relacje, połączone ze skargami na nieudolność miejscowych zarządów, na brak wszelkiej ścisłości w administracyi, na opieszałość i zbyteczną pobłażliwość, skutkiem czego raz rozpożyczone kapitały wcale nie bywają spłacane, a nawet odsetki nie wpływają.

Lecz pomimo tego ogólne wrażenie, jakiego doznaje się po odczytaniu wszystkich sprawozdań, jest dodatnie, gdyż widocznem jest, że kontrola przez Wydziały powiatowe sprawowana ma skutek pewny, choć nie bezzwłoczny, zwłaszcza jeżeli w niektórych powiatach rzecz ta była przez dłuższy czas zaniedbana.

Komisya nabyła przeto przekonania, że stan gminnych kas pożyczkowych jest w wielu powiatach wcale pomyślny, w wielu zaś wymaga jeszcze znacznych ulepszeń, ale przy wytrwałości można niemal na pewno spodziewać się polepszenia.

Dlatego komisya uważa myśl zawartą we wniosku posła Żardeckiego jako uzasadnioną i mniema, że należy dążyć i nadal do lepszej organizacyi i zasilania gminnych kas pożyczkowych.

Lecz komisya mniema, że możnaby pójść dalej, aniżeli wskazuje wniosek posła Żardeckiego, i zastanowić się nad pytaniem, czy nie należałoby przez uchwalenie osobnej ustawy krajowej o gminnych kasach pożyczkowych dojść do lepszej ich organizacyi i obfitszego zasilania ich kapitałem, a to na wzór obowiązującej w Czechach ustawy o powiatowych kasach pożyczkowych.

Wiadomy jest potężny rozwój instytucyi, które w Czechach zajmują się kredytem włościańskim. Obok banku hipotecznego czeskiego, który bardzo znaczne sumy udzielił na hipoteki włościańskie, obok licznych kas oszczędności i Towarzystw zaliczkowych,

są jeszcze powiatowe kasy pożyczkowe (okresni założeń gospodarskie), których stan z końcem r. 1894. następujące wyrażają cyfry:

Założeń takich istniało 167

kapitał ich własny wynosił	8,316.823 zł.
wkładki oszczędności	29,096.296 „

Lokacya zaś tego przeszło 37 milionów zł. wynoszącego kapitału obrotowego tak się przedstawia:

Pożyczki na kredyt osobisty	18,777.000 zł.
„ „ „ zabezpieczony kaucyą hipoteczną	2,391.000 „
„ hipoteczne amortyzacyjne	12,549.000 „
gotówka i lokacye w efektach	4,720.000 „

Te pożyczkowe kasy powiatowe mają zatem kapitał własny nie o wiele znaczniejszy, aniżeli nasze kasy gminne. — lecz rozporządzając wielkim kapitałem obcym mogą daleko więcej zdziałać na polu kredytu włościańskiego.

Organizacya czeskich założeń oparta jest na specjalnej ustawie z dnia 30. czerwca 1896 Nr. 56. Dz. ust. kraj., której główne postanowienia przytaczamy.

Udziałowy kapitał należy do właścicieli gospodarstw włościańskich powiatu (§. 3). Zmiana własności gospodarstwa pociąga za sobą przeniesienie własności udziału na nabywcę gospodarstwa.

Ci właściciele udziałów wybierają delegatów na walne zgromadzenie; delegaci wybierają dyrekcję z 12 osób — i komisję rewizyjną.

Kasa podlega bezpośredniej kontroli Wydziału powiatowego, który może każdego czasu przedsiębrać rewizję, szkontro, przeprowadzić dochodzenia i zarządzić środki zaradcze (§. 50.).

Na każdym posiedzeniu dyrekcji zasiada reprezentant Wydziału powiatowego (§. 51.).

Na każdym plenarnem zebraniu Rady powiatowej zdaje Wydział powiatowy sprawę o działalności kasy pożyczkowej (§. 53.).

Pożyczki udziela kasa :

na kredyt osobisty, mianowicie na weksle 6-miesięczne, z możliwością prolongaty na dalsze 6 miesięcy;

na kaucyę hipoteczną, do spłacenia w przeciągu najdalej 10 lat;

na hipotekę gospodarstw wiejskich, do wysokości 24-krotnego dochodu katastralnego.

Wkładki oszczędności nie mogą przekraczać 10-krotnej kwoty własnego funduszu kasy (§. 7.).

Nie wolno kasom brać udziału w przedsiębiorstwach przemysłowych lub zakupywać nieruchomości, chyba tylko dla pokrycia swojej pożyczki przy egzekucyi (§. 17.).

Otóż zdaniem Komisji bankowej uchwalenie podobnej ustawy dla naszych gminnych kas pożyczkowych mogłoby znacznie ułatwić prawidłową ich organizacyę, wprowadzić więcej systematyczności i dokładności w kontroli i rozszerzyć ich dobroczynną działalność.

Należałoby także zastanowić się nad kwestyą, czyli i o ile możnaby kasom za-
możniejszemu i dobrze funkcyonującemu zezwalać na przyjmowanie wkładek oszczędności.

Zdaniem Komisji byłoby to możliwem i pożytecznem, przy zachowaniu jednak następujących prawideł:

1. kapitał własny takiej kasy musiałby już osiągnąć znaczniejszej wysokości, ustawą oznaczonej;

2. wkładki nie mogłyby przewyższać pięciokrotnej kwoty własnego funduszu kasy;

3. zarząd kasy, manipulacya i ksiązkowość musiałby zostać urządzone w sposób zapewniający należyty tok urzędowania i łatwą kontrolę;

4. Wydział powiatowy byłby obowiązany kontrolować kasę peryodycznie;

5. gmina, której własnością jest kasa pożyczkowa, przyjęłaby osobną uchwałę gwarancyę za bezpieczeństwo wkładek;

6. upoważnienie kasy do przyjmowania wkładek, po dopełnieniu powyższych warunków, zależałoby od uchwały Wydziału powiatowego i mogłoby każdego czasu uchwałę tegoż Wydziału być odjęte.

Komisya bankowa niema wcale zamiaru w tem treściwem sprawozdaniu wyczerpać przedmiotu, który należy poddać dokładnemu i szczegółowemu badaniu.

W obecnym studyum tej sprawy było zadaniem naszym wskazać tylko kierunek, w którym należałoby zwrócić pracę nad polepszeniem stosunków włościańskiego kredytu.

Jeżeli powiatowe instytucje, których zasilenie, przez kredyt w obligacjach komunalnych, Wysoki Sejm uchwalił, będą niewątpliwie bardzo skutecznie działać na tem polu, to niemniej ważnym jest zorganizować należycie i zasilić gminne kasy pożyczkowe, przeznaczone do udzielania kredytu w kwotach drobnych, na codzienną, chwilową potrzebę, a w miarę zasobów także i na dłuższy okres czasu.

W takich też gminnych instytucjach może najlepiej być urzeczywistniony opiekuńczy charakter włościańskiego kredytu, udzielanego tylko osobom rzeczywiście potrzebującym a przy tem pracowitym i rzetelnym, nie zaś dłużnikom lekkomyślnym i trwoniącym grosz pożyczony.

Na podstawie tych wywodów Komisya bankowa wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Poleca się Wydziałowi krajowemu zbadać organizację i rozwój kas pożyczkowych systemu Raiffeisena w dolnej Austrii i w Czechach, a na podstawie zebranych informacyi wziąć pod rozwagę, o ile doświadczenia w tych krajach uzyskane do naszych stosunków krajowych zastosowane być mogą.

2. Poleca się Wydziałowi krajowemu ułożyć projekt wzorowego statutu dla gminnych towarzystw zaliczkowych, przyczem należy rozważyć, czy poręka ograniczona nie będzie dla tych towarzystw najwłaściwszą.

3. Poleca się Wydziałowi krajowemu zastanowić się nad potrzebą uchwalenia osobnej ustawy dla gminnych kas pożyczkowych, celem zapewnienia prawidłowego funkcjonowania tych kas, oraz skutecznej nad nimi kontroli.

4. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby za pośrednictwem Wydziałów powiatowych pouczył gminy, że dla zakładania gminnych kas pożyczkowych lub zasilenia istniejących kas najodpowiedniejszym źródłem kredytu są pożyczki komunalne w banku krajowym.

5. Na koszta badań w rezolucyi ad 1. wymienionych wstawia się do rubryki XVII. działu wydatków budżetu krajowego na rok 1898 do dyspozycyi Wydziału krajowego kwotę 2.000 zł. w. a. jako wydatek nadzwyczajny.

Lwów, 13. lutego 1898.

Przewodniczący:
Marchwicki.

Sprawozdawca:
Skatkowski.

